

OBS De Verrekijker

Pestprotocol

Inhoudsopgave

Inleiding	blz 3
Plagen of pesten?	blz 3
Hoe kinderen pesten	blz 3
Hoe pesten werkt	blz 4
De gepeste kinderen	blz 4
De pesters	blz 5
Meelopers en de andere kinderen	blz 5
Het grote zwijgen	blz 6
Voorkomen en bestrijden van pesten	blz 6
Het pestprotocol	blz 7

Inleiding

Het team van De Verrekijker wil kinderen een veilig klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus kunnen ontwikkelen. De leerkrachten bevorderen een goede en prettige werksfeer in de klas door duidelijke afspraken met de kinderen te maken. Een van die afspraken is dat kinderen op een prettige en respectvolle manier met elkaar omgaan; dat kinderen elkaar accepteren.

Meestal lukt dat goed, maar in een enkel geval wordt een kind systematisch door andere genegeerd of gepest. Dan komt een kind dusdanig in de knel, dat pedagogische maatregelen van de leerkracht niet meer volstaan. In zo'n geval moet men onder ogen zien, dat er een ernstig probleem is. Niet alleen voor de leerkracht en voor het gepeste kind dat door het pesten beschadigd wordt, maar ook voor de pesters, de klas en de betrokken ouders. Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waarin gepest wordt, kan iedereen slachtoffer zijn. Pestgedrag moet door iedereen serieus worden genomen.

Plagen of pesten?

Iemand van zijn fiets aftrekken: dat kan plagen zijn. Maar ook pesten. Het is plagen als de kinderen aan elkaar gewaagd zijn: de ene keer doet de ene iets onaardigs, een volgende keer is het de ander. Het is een spelletje, niet altijd leuk maar nooit echt bedreigend. Door elkaar te plagen leren kinderen om met conflicten om te gaan. Het hoort bij het groot worden.

Pesten is wel bedreigend. En het gebeurt niet zomaar een keer, maar iedere dag weer, soms een jaar of langer achter elkaar.

Bij pesten wordt een slachtoffer uitgezocht om de baas over te spelen op een heel bedreigende manier. De pestkop misbruikt zijn macht: het slachtoffer wordt geslagen, uitgescholden, vernederd, gekleineerd.

Vaak is er een groepje kinderen dat meedoet met de pestkop, dit zijn de meelopers. Naast deze openlijke vormen van pesten komen ook vormen van pesten voor die niet zichtbaar zijn. Bijvoorbeeld als een kind altijd wordt buitengesloten, nooit ergens aan mee mag doen, op geen enkel feestje wordt uitgenodigd.

Hoe kinderen pesten

- Met woorden:

Vnederen: Hou jij onze handschoenen maar even vast, dat is toch het enige dat jij kunt.

Schelden: Viezerik, vuurtoren, schele.

Dreigen: Je vertelt het niet aan de meester, want dan pakken we je straks.

Belachelijk maken, uitlachen.

Kinderen niet bij hun eigen naam noemen maar altijd bij een bijnaam.

Gemene briefjes schrijven.

- Lichamelijk:

Trekken aan kleding, duwen, sjorren.

Schoppen en slaan.

Krabben, bijten en haren trekken.

Met wapens: messen, stokken.

Door achtervolging enz.:

Achterna lopen, opjagen. In de val laten lopen, klem zetten. Opsluiten.

- Door uitsluiting:

Doodzwijgen: niet reageren op wat het kind doet of zegt, niet tegen hem/haar praten.

Uitsluiten: het kind mag niet meedoen met spelletjes, niet meelopen naar huis, niet komen op een verjaardag.

- Door stelen of vernielen van bezittingen:

Afpakken van kledingstukken en andere spullen.

Beschadigen van spullen: klieren op boeken, schoppen en gooien met een schooltas, banden lek steken.

- Door afpersing:

Dwingen om geld of spullen af te geven.

Dwingen om iets voor de pesters te doen: geld of snoep meenemen, een klus opknappen.

Hoe pesten werkt

Bij pesten zijn drie rollen te onderscheiden. Er zijn kinderen die andere kinderen pesten, er zijn kinderen die gepest worden en er zijn kinderen die niet direct bij het pesten betrokken zijn. Kinderen beginnen met pesten om allerlei redenen. Het kan zijn dat ze indruk willen maken op andere kinderen, het kan ook zijn dat ze niet weten hoe ze op een positieve manier contact kunnen leggen. Pesten kan beginnen als een spelletje, als iets dat leuk is om te doen. Het gepeste kind voelt zich erg ongemakkelijk door het pesten. Het lukt haar of hem niet om terug te plagen, een grapje te maken of onverschillig te blijven. Het kind reageert angstig en gaat soms huilen.

Het pestende kind merkt dat het succes heeft en dat smaakt naar meer. Bewonderd door andere kinderen gaat zij of hij door met uitschelden, afpakken of schoppen. Door het pesten versterkt het kind zijn of haar plaats in de klas of het vriendengroepje. Na een tijdje wordt het een gewoonte om het slachtoffer te pesten zodra de gelegenheid zich voordoet. Meestal hebben de pestende kinderen niet in de gaten hoe afschuwelijk het pesten is voor het gepeste kind. Terwijl het gepeste kind vreselijk bang is voor de pauze of niet op straat durft te gaan, ziet de pester het nog steeds als een lolletje. Ook kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, spelen een rol. Doordat zij de gepeste kinderen niet steunen of de pester stoppen, kunnen de pesters vrijelijk hun gang gaan. Vaak versterken zij het succes van de pestende kinderen door op een afstandje toe te kijken en te lachen om wat er gebeurt.

Pesten heeft veel te maken met de verhoudingen binnen een groep. Daarom is het niet eenvoudig om er een eind aan te maken. Als de leerkracht schelden verbiedt, zoeken de kinderen andere manieren en andere momenten om te pesten.

Aanpakken van het pestprobleem betekent meer dan verbieden alleen.

Kinderen moeten leren om met elkaar om te gaan zonder de ander wezenlijk te kwetsen.

Volwassenen (leerkrachten, ouders en verzorgers) kunnen hen daarbij helpen, bijvoorbeeld door samen met de kinderen oplossingen te zoeken en door duidelijke grenzen te trekken.

De gepeste kinderen

Sommige kinderen hebben meer kans om gepest te worden dan andere kinderen. Dat kan met hun uiterlijk samenhangen, maar veel vaker heeft het te maken met hun gedrag, hun gevoelens en de manier waarop ze zich uiten. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties.

Kinderen die gepest worden doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdgenoten in hun omgeving. Ze spelen accordeon en geen viool (of andersom). Ze zijn majorette en zitten niet op ballet (of andersom). Hun ouders zijn gewoon getrouwd en niet gescheiden (of andersom). Ze zijn goed in rekenen of juist niet. Aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden als die andere kinderen daar de kans voor krijgen.

Veel kinderen die worden gepest hebben moeite om zichzelf te verdedigen. Ze voelen zich machteloos tegenover de pestkoppen. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven niks te zeggen omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden versterkt door het pesten. Het komt ook voor dat de angst en de onzekerheid zich uit in geforceerd gedrag. Het gepeste kind doet zich stoerder voor dan het is. Het acteert alsof het zich van het pesten niets aantrekt.

Dat gedrag kan dan weer meer irritatie oproepen bij de andere leerlingen, waardoor het kind nog meer gepest wordt.

Pesters hebben snel in de gaten welke kinderen gemakkelijk aan het huilen te brengen zijn.

Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben geen vrienden om op straat te spelen, geen vast clubje in de klas. Soms kunnen ze beter met volwassenen opschieten dan met leeftijdgenoten.

Jongens die worden gepest horen meestal niet tot de sterksten van de groep. Ze zijn vaak onhandig in spel en sport.

De pesters

Kinderen die pesten zijn vaak de sterksten uit de groep. Ze gedragen zich agressiever en reageren eerder met geweld dan andere kinderen. Meestal doen ze ook agressief ten opzichte van volwassenen: de trainer, leerkracht of hun ouders.

Pesters lijken populair in een groep, maar zijn het uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven.

Via pesten lukt ze dat het makkelijkst: ze krijgen andere kinderen mee bij het te pakken nemen van een slachtoffer. En wie mee doet, loopt minder kans zelf slachtoffer te worden.

Pesters komen vaak heel zelfverzekerd over. Ze nemen het initiatief om de regels te overtreden, verzinnen hoe ze andere kinderen en volwassenen dwars kunnen zitten. Ze zijn er vaak goed in zichzelf 'uit de problemen te praten'. Doorgaans voelen ze zich niet schuldig dat ze pesten, vooral als ze met een groepje zijn. Het slachtoffer zien ze als een stommeling die 'erom vraagt gepest te worden'.

Soms is een pestkop een kind dat in een andere situatie zelf gepest werd. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich bijvoorbeeld in de zwemclub of op een andere school agressief gaan opstellen. Er lijken meer pestende jongens dan meisjes te zijn, maar waarschijnlijk is dat maar schijn.

Meisjes pesten vaker op een subtiele manier. Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere kinderen buiten. Waarschijnlijk wordt er door meisjes ook meer in kleine groepjes gepest. Uit onderzoek is minder bekend van pestende meisjes dan van jongens. Een pestend kind dat zijn gang kan gaan, leert dat pesten de enige manier is om je in een groep te handhaven. Het leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten.

Pesters kunnen lang last ondervinden van hun agressieve gedrag ten opzichte van anderen. Ze hebben bijvoorbeeld vaak moeite om vrienden te maken of te houden. Het tegengaan van pesten is daarom niet alleen van belang voor de slachtoffers. Het is ook goed voor de pesters, om hun kansen op een normale ontwikkeling zo groot mogelijk te maken.

Meelopers en de andere kinderen

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij pesten. Sommigen kijken alleen toe, anderen doen af en toe mee. Dit zijn de meelopers. Er zijn kinderen die niet merken dat er gepest wordt of ze willen het niet weten.

Meelopers zijn vaak bang om zelf slachtoffer te worden. Het kan ook zijn dat ze stoer gedrag interessant vinden en denken daardoor populair in een groep te worden. Meisjes doen nogal eens mee met pesten om een vriendin te kunnen houden.

Doordat deze kinderen meepesten met een groep voelen ze zich niet zo erg verantwoordelijk voor wat er met pesten wordt uitgericht.

Hoewel deze kinderen geen actieve rol spelen bij het pesten, zijn zij medebepalend voor het voortduren van het pesten. De pestende kinderen voelen zich gesterkt door de instemming van de toeschouwers. Als andere kinderen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pester zeggen dat hij moet ophouden, verandert de situatie aanzienlijk. Het pesten wordt dan minder vanzelfsprekend.

Het helpt als kinderen die minder betrokken zijn bij het pesten zelf, de leerkracht inlichten.

Ook de ouders kunnen een belangrijke rol spelen. Ouders van kinderen die gepest worden en die dit probleem met de school of op de club willen bespreken, zijn emotioneel bij het onderwerp betrokken. Ouders van kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, kunnen meer afstand nemen.

Daardoor zijn ze beter in staat om duidelijk te maken dat er iets aan het pesten gedaan moet worden. Dit is ook in het belang van hun eigen kind. Als er in de omgeving van een kind gepest wordt, heeft het kind zelf ook last van een onveilige, onprettige sfeer in de groep of de klas.

Vaak vinden de kinderen het heel vervelend dat er wordt gepest op school, maar willen ze ook niet als enige voor het gepeste kind opkomen. Ouders kunnen hun kinderen dan adviseren om er met vriendjes of vriendinnetjes over te praten. Misschien durven ze samen iets te ondernemen naar de pesters of de leerkracht.

Het grote zwijgen

Pesten is een groot probleem voor kinderen, vooral voor de kinderen die zelf worden gepest.

Toch beginnen veel kinderen er thuis niet over.

Een kind dat wordt gepest, schaamt zich daar vaak voor. Het wil zijn ouders niet teleurstellen.

Een gepest kind is geen populair kind en dat hadden haar/zijn vader en moeder wél graag gewild. Dat voelt een kind haarscherp aan. Het kan ook zijn dat een kind thuis niets zegt omdat het pestprobleem onoplosbaar lijkt. Het is misschien bang dat het probleem juist groter wordt. Stel je voor: je vader of moeder zou weleens contact op kunnen nemen met de ouders van de pestkop of met de leerkracht op school! Misschien brengt de leerkracht in de klas het probleem ter sprake, dan weten de klasgenoten dat er 'geklikt' is. De pesterijen worden dan misschien juist erger.

Ook kinderen die zelf pesten zullen thuis niet gemakkelijk over het pesten praten. Zij kunnen er alleen over beginnen als ze zich bewust zijn van hun gedrag en van de ernstige gevolgen daarvan.

Pesters weten vaak zelf niet waarom ze iemand pesten. Ook dringt het niet tot ze door hoe erg hun gepest voor het slachtoffer is: 'ze lokte het toch zelf uit, wie loopt er nou nog met zo'n stomme schooltas?' is hun redenering.

Daarnaast willen veel pestende kinderen de machtspositie die ze door het pesten verkrijgen, niet verliezen.

Toch is het niet waar dat pesters nooit willen dat een volwassene het probleem aanpakt.

Misschien willen ze wel anders omgaan met andere kinderen, maar hoe moet dat dan?

De meeste kinderen houden zich het liefst afzijdig als er wordt gepest.

Als ze het zouden opnemen voor het slachtoffer, lopen ze de kans zelf gepest te worden. En iedere dag zien ze hoe erg dat is. Veel kinderen voelen zich schuldig dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of een volwassene te hulp roepen.

Er zijn ook kinderen die absoluut niet in de gaten hebben dat er gepest wordt. Ze zien misschien wel iets gebeuren, maar kunnen de ernst van de situatie niet inschatten.

Voorkomen en bestrijden van pesten

Pesten is geen eenvoudig probleem. Daarom lijkt het vaak onoplosbaar. Toch is pesten wel te bestrijden als het serieus wordt genomen.

Dat betekent dat kinderen moeten weten dat ze om hulp kunnen aankloppen bij de volwassenen om hen heen. Voor volwassenen betekent het, dat ze aandacht moeten hebben voor de signalen van de kinderen. Ze moeten luisteren naar wat de kinderen te vertellen hebben en daar over praten. Voor leerkrachten en begeleiders van groepen in de vrije tijd betekent het dat ze groepsgesprekken moeten voeren, regels moeten afspreken en zorgen dat die regels ook werken.

Het pestprotocol

Het pestprotocol bevat een aantal afspraken over het tegengaan van pesten. Afspraken tussen de school, de kinderen en de ouders.

De basis voor die voor die afspraken vormen twee regels die op De Verrekijker gelden:

1. Wij pesten niet.

2. Wij accepteren niet dat er gepest wordt.

De tweede regel richt zich nadrukkelijk op leerlingen, leerkrachten en ouders gezamenlijk. Een goede samenwerking biedt de beste kansen op resultaat. Leerlingen, leerkrachten en ouders hebben allen een eigen verantwoordelijkheid bij het tegengaan van pesten. Die eigen verantwoordelijkheid wordt in het pestprotocol geconcretiseerd, door af te spreken welke stappen er door wie gezet moeten worden, als er gepest wordt.

Handelingen van leerlingen

- Als de kinderen merken dat er gepest wordt, vertellen zij dit aan de leerkracht en/of ouders.

Handelingen van leerkrachten richting leerlingen en klas

- De leerkracht bespreekt elk pestprobleem met de betrokken leerlingen. Eerst met het gepeste kind, vervolgens met het pestende kind. De gesprekken hebben als doel het verkrijgen van inzicht in de situatie met het oog op het ondernemen van vervolgstappen.
- De leerkracht bespreekt elk pestprobleem niet alleen met de direct betrokkenen, maar ook met de klas als geheel indien dat zinvol wordt geacht. De leerkracht neemt in dit gesprek duidelijk stelling tegen pestgedrag.
- De leerkracht meldt een pestprobleem bij de intern begeleider en brengt daarbij verslag uit van de gesprekken die met de kinderen zijn gevoerd. Indien nodig brengt de intern begeleider advies uit.
- De leerkracht past na een pestprobleem direct en duidelijk de sancties toe die in de klas zijn afgesproken.
- Bij een pestprobleem kiest de leerkracht, in overleg met de intern begeleider, een vorm van begeleiding voor de pestende leerling en voor de gepeste leerling uit. In overleg met betrokkenen kan contact worden opgenomen met een externe deskundige.

Handelingen van leerkrachten richting ouders

- De leerkracht heeft een gesprek met de ouders van het gepeste kind.
- De leerkracht heeft een gesprek met de ouders van het pestende kind.
- In deze gesprekken worden de ouders op de hoogte gebracht van het probleem en probeert de leerkracht meer inzicht in de situatie te verkrijgen.
- In overleg met de intern begeleider en/of directie wordt besloten of de overige ouders geïnformeerd worden over de problemen met het pedagogisch klimaat in de groep, door middel van een ouderavond
- In een vervolgesprek met de ouders van de direct betrokken leerlingen wordt een plan van aanpak besproken.

Handelingen van ouders

Ouders van het gepeste kind

- Als ouders de indruk hebben dat hun kind gepest wordt, nemen zij dat serieus.
- De ouders luisteren zo objectief mogelijk naar de verhalen van hun kind en nemen stelling tegen het pesten.
- De ouders nemen contact op met de groepsleerkracht om hem op de hoogte te stellen en zijn visie te horen.
- Ouders zijn emotioneel betrokken bij pestproblemen waar hun kind mee te maken heeft. Indien er sprake is van een ernstige "pest-situatie", stellen de ouders zich daarom terughoudend op in het zelf oplossen van de problemen in rechtstreeks contact met de betrokken kinderen en hun ouders. Zij laten dit in eerste instantie over aan de leerkrachten.
- De ouders werken mee aan het plan van aanpak dat door de leerkracht wordt voorgesteld.

Ouders van de meelopers

- Als ouders van hun kind horen over pestgedrag in de klas, nemen zij dit probleem serieus.
- De ouders luisteren zo objectief mogelijk naar de verhalen van hun kind en proberen zicht te krijgen op de aard en omvang van het probleem.
- De ouders nemen stelling tegen het pesten.
- De ouders nemen contact op met de groepsleerkracht om hem/haar op de hoogte te stellen.

Voor alle betrokken ouders geldt:

- De ouders nemen contact op met de groepsleerkracht. Als zij zich om welke reden dan ook niet willen wenden tot de groepsleerkracht, dan nemen zij contact op met de directie.

Handelingen van overblijfkraften

- Als overblijfkraften de indruk hebben dat een kind gepest wordt, nemen zij dat serieus.
- De overblijfkraften luisteren zo objectief mogelijk naar de verhalen van het kind en nemen stelling tegen het pesten.
- De overblijfkraften nemen contact op met de groepsleerkracht om hem/haar op de hoogte te stellen.
- De overblijfkraften verlenen hun medewerking aan een door de leerkracht voorgesteld overleg.
- De overblijfkraften werken mee aan het plan van aanpak dat door de leerkracht wordt voorgesteld.